

Diagnoza stanu kultury końca XX wieku. Interpretacja wiersza Tadeusza Różewicza *Wygaśnięcie Absolutu*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Tadeusz Różewicz, *Moja poezja*.
- Źródło: Tadeusz Różewicz, *** [*Wygaśnięcie Absolutu niszczy*].

Diagnoza stanu kultury końca XX wieku. Interpretacja wiersza Tadeusza Różewicza *Wygaśnięcie Absolutu*

Źródło: domena publiczna.

Jak dokonać interpretacji wiersza Tadeusza Różewicza? To proces, który odbywa się etapami: od poszukiwania hipotezy interpretacyjnej, przez określanie kreacji podmiotu lirycznego, analizę artystycznego ukształtowania wypowiedzi aż do właściwego odczytania przesłania tekstu. Ważnym aspektem jest przywołanie tekstów kultury, które mogą stanowić kontekst dla analizy utworu.

Twoje cele

- Dokonasz interpretacji wiersza *Wygaśnięcie Absolutu* Tadeusza Różewicza.
- Przeanalizujesz pogląd Różewicza na temat stanu kultury końca XX wieku.
- Sformułujesz argumenty odnoszące się do poglądu poety na temat kultury schyłku XX stulecia.

Przeczytaj

Wiersz *Wygaśnięcie Absolutu* pochodzi z tomu *Płaskorzeźba* (1991), który przez wielu krytyków został uznany za najważniejszą książkę początku dekady. Okres lat 80. i 90. XX wieku był w polskiej poezji okresem, kiedy pojawiły się wybitne tomy poetów o uznanej pozycji: Herberta, Różewicza, Szymborskiej, Rymkiewicza. Krytyk literacki Przemysław Czapliński określił ten moment jako „odzyskiwanie pola” przez Starych Mistrzów polskiej liryki, którzy bronią miejsca poezji w ludzkim świecie na rozmaitych płaszczyznach. Był to zarazem opór literatury wysokiej wobec przemysłu rozrywkowego i wytworów kultury masowej. W poezji Różewicza z przełomu lat 80. i 90. ów opór przybiera postać gniewnego lub ironicznego przeciwstawiania się rzeczywistości.

” Tadeusz Różewicz

*** [Wygaśnięcie Absolutu niszczy]

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DbSWWG4P6>

Nagranie dźwiękowe przedstawia wiersz Tadeusza Różewicza
Wygaśnięcie Absolutu.

Wygaśnięcie Absolutu niszczy
sferę jego przejawiania się

marnieje religia filozofia sztuka

maleją naturalne zasoby
języka

to co zostało wystarczy jeszcze
dla felietonistów

z „Tygodnika Powszechnego” i „Polityki”
dla dziennikarzy
kapłanów
urzędników

wymierają pewne gatunki
motyli ptaków
poetów
o imionach dziwnych i pięknych
Miriam Staff Leśmian
Tuwim Lechoń Jastrun

Norwid
nasze sieci są puste
wiersze wydobyte z dna
milczą
rozsypują się

są jak kurz
tańczący na promieniu słońca
który wpadł do pustego
wnętrza
świątyni

Źródło: Tadeusz Różewicz, *** [*Wygaśnięcie Absolutu niszczy*].

Słownik

absolut

(łc. *absolutus* – zupełny, bezwzględny) byt istniejący samoistnie, bez przyczyny, utożsamiany najczęściej z Bogiem; człowiek w myśl koncepcji Hegla uczestniczy w Absolutcie, ale w toku codziennego życia nie ogarnia go w pełni

metonimia

(gr. *metōnymía* – przenośnia) polega na zastąpieniu nazwy jakiegoś przedmiotu lub zjawiska nazwą innego, pozostającego z nim w pewnej obiektywnej zależności, np. „kwitnący ogród” zamiast „kwiaty kwitnące w ogrodzie”

Audiobook

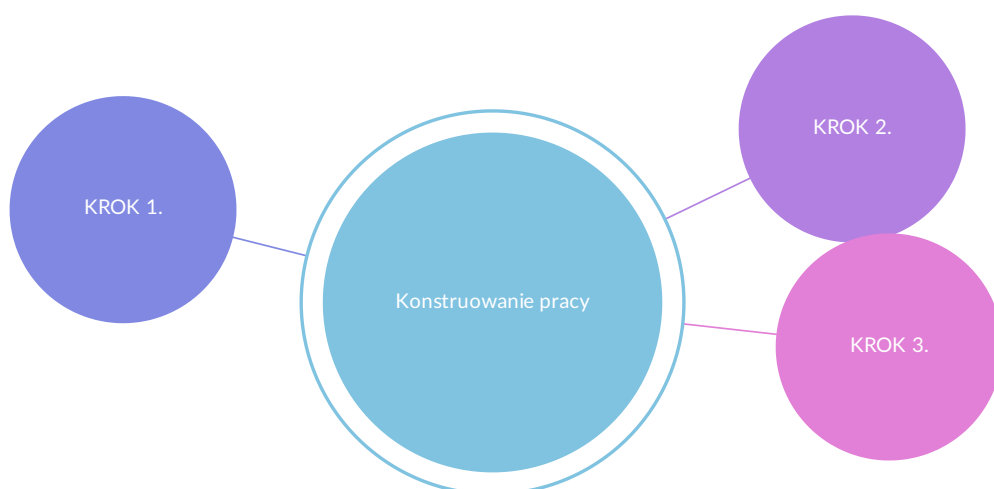

Konstruowanie pracy na temat:

Diagnoza stanu kultury końca XX wieku. Dokonaj interpretacji wiersza Tadeusza Różewicza *Wygaśnięcie Absolutu*.

Polecenie 1

Zapoznaj się z treścią multimedium. Opracuj w formie mapy myśli konspekt pracy pisemnej, w którym odniesiesz się do pierwszych trzech kroków audiobooka. Zwróć uwagę na czasowniki zawarte w każdym kroku wskazujące na to, jakie czynności musisz wykonać.

Krok 1.

Czytam wiersz. Formułuję hipotezę interpretacyjną.

Utwór ma charakter refleksyjno-filozoficzny. Podejmuje zagadnienie poezji i jej miejsca w świecie, perspektywa oglądu dotyczy wielu sfer: religii, filozofii i sztuki. Jest to swoisty rozrachunek współczesnego poety ze światem. Pesymistyczny melancholijny zarazem nastrój wynika z obecnego w tym wierszu przeczucia kresu (upadku, rozkładu) kultury europejskiej, która została pozbawiona duchowych fundamentów.

Podmiot mówiący widzi pustkę i „zmarnienie” wszelkich dziedzin twórczości. Jedną z konsekwencji tego zjawiska jest „wymieranie” poetów. Od dawna ogłaszana przez Różewicza śmierć poezji okazuje się tylko jednym z przejawów powszechnego rozpadu kultury.

Przyczyną jest wygaśnięcie Absolutu (pod pojęciem „Absolut” należy rozumieć wszelką transcendencję). Jednak autor nie zgłębia tutaj istoty tego stanu, nie docieka jego źródeł ani charakteru, nie mówi, na czym on polega. Interesują go przede wszystkim jego katastrofalne skutki – wpływ na dostępną ludzkiemu (społecznemu) oglądowi sferę kultury. Wiersz opowiada o dramacie poety, który zmuszony jest żyć i tworzyć w świecie marniejących wartości.

Krok 2.

Określam, kim jest podmiot liryczny wiersza, oraz rozpoznaję sytuację liryczną.

Podmiot liryczny nie ujawnia się bezpośrednio, ale z pewnością osoba mówiąca to poeta, filozof, intelektualista i moralista, który diagnozuje rzeczywistość. Opis zachodzących zjawisk, tytuły tygodników, nazwiska nieżyjących już poetów pozwalają umiejscowić ją w czasie – to koniec XX wieku i zarazem koniec tysiąclecia. To świat zdewastowany w wyniku wygaśnięcia Absolutu. Brak w wierszu form wskazujących bezpośrednio na „ja” liryczne pozbawia wypowiedź osobistego charakteru, podkreśla natomiast jej uniwersalność – refleksja dotyczy sytuacji poetów w marniejącym świecie. W przedostatnim zespole wersów czytamy: nasze sieci są puste. Nadawcą w omawianym wierszu jest więc poeta współczesny, który mówi w imieniu twórców końca wieku.

Warto zastanowić się nad kreacją owego poety. Z pewnością nie jest młodym barbarzyńcą, zbuntowanym burzycielem zastanego porządku czy outsiderem. To twórca, który z tęsknotą wspomina dawnych mistrzów, a także klasyczne rozumienie piękna, przywoływane przez ich nazwiska. Jest to poeta kultury, przemawiający w obliczu jej nieuchronnego końca. Możemy go identyfikować z Różewiczem, tyle że nie z tym z *Niepokoju*, który szukał nauczyciela i mistrza, lecz z Różewiczem z lat '90, który mówi w sytuacji pożegnania, w tonie melancholijnym, a nawet elegijnym. Z poetą, który ukazuje się w roli Starego Mistrza – jak wcześniej nazywał podziwianego przez siebie Staffa – pełnego gorzkiej samowiedzy i rozliczającego się ze światem, przeczuwającego nadchodzący kres.

Krok 3.

Dokonuję analizy formy artystycznej wiersza.

Za dominantę kompozycyjną wiersza można uznać jego elegijność (utwór ma charakter skargi). *Wygaśnięcie Absolutu...* zachowuje właściwy dla poezji Różewicza ton chłodnego i logicznego dyskursu, związanego z przejrzystą składnią i konsekwentną segmentacją tekstu.

Wiersz składa się z ośmiu nierównych części i zmienia charakter w kolejnych segmentach. Początkowo odnajdujemy typowy dla Różewicza rzeczowy wywód – wiersz zaczyna się naukowym niemal twierdzeniem:

Wygaśnięcie Absolutu niszczy

sferę jego przejawiania się

Jest to teza, którą uzasadniają następujące dalej argumenty – dowody owego niszczenia:

marnieje religia filozofia sztuka

maleją naturalne zasoby języka

Mamy tu w dalszym ciągu rzeczowy wywód, charakteryzujący się niemal naukowym słownictwem: maleją naturalne zasoby. Odnajdujemy także wzmacniające ów naukowy ton wyliczenia.

Stwierdzenie wygaśnięcia Absolutu jest jednocześnie potwierdzeniem konieczności Jego istnienia i otwarciem na transcendencję. Zawiera w sobie informację, że życie bez Absolutu nie jest możliwe. Dalej nastąpi uzasadnienie: niszczenie sfery duchowej musi oznaczać kres całej kultury, a więc kres człowieka. Początek wiersza Różewicza w rzeczowy i naukowy sposób przedstawia katastroficzną wizję zmierzchu kultury.

Czwarty zespół wersów przenosi czytelnika na poziom ironii: kresem kultury jest bylejakość, karmienie się resztkami, karłowacenie wszystkich twórczych dziedzin. Poeta z końca XIX wieku wołał ze zgrozą: Wszystko, wszystko wypite! Zjedzone! (Paul Verlaine, *Niemoc*). Poeta z końca XX wieku z sarkazmem stwierdza, że wystarczą resztki dla felietonistów [...] \ dla dziennikarzy \ kapłanów \ urzędników.

Katastrofizm Różewiczowski wiąże się z ciągłym stwierdzaniem bylejakości świata i „marnienia” kultury we wszystkich jej sferach. To właśnie owa bylejakość jest zagrożeniem, a ironia – próbą obrony przed nią. Pozwala bowiem na stworzenie dystansu między podmiotem mówiącym a opisywanym światem i językiem, za pomocą którego ten opis się dokonuje.

Ironię znajdziemy też w kolejnym, piątym zespole wersów. Pojawiają się tu tradycyjne poetyckie motywy (motyle, ptaki), przywołujące utrwalone pojęcie piękna, podobnie jak nazwiska wymienianych dalej poetów (Miriam, Staff, Leśmian, Tuwim, Lechoń, Jastrun). To twórcy kształtujący obraz poezji polskiej w XX wieku. Mamy tu przykład metonimii – nazwiska twórców zastępują opisy ich poezji. Omawiane wersy mają znaczenie dosłowne i przenośne (to typowe dla poezji Różewicza). Poeci, których wymienił, istotnie wymierają, bo skończył się czas ich pokoleń, ale także odchodzi z nimi cała formacja poetycka i kulturowa.

Imiona (a właściwie nazwiska) wymienionych poetów są dziwne i piękne w sensie dosłownym. Jednocześnie te epitety odnoszą się do klasycznych funkcji poezji, która miała zachwycać i zadziwiać. Wyodrębniony w osobnym wersie, a zarazem i samodzielnym segmencie wiersza, Norwid, to nie tylko prekursor współczesności, nie tylko wielki moralista, ale i nauczyciel, twórca nowego stylu artystycznego, który w swych dziełach pokazał wagę i znaczenie milczenia. Jego nazwisko do wymienionych wcześniej zadań sztuki dodaje jeszcze jedno – uszlachetniać. Wymierają pewne gatunki poetów, którzy tym powinnościami czynili zadość, podobnie jak umierają piękno i mądrość.

Ostatnie dwa segmenty opisują za pomocą metafor (będących tradycyjnymi wykładnikami poetyckości stylu) sytuację poetów współczesnych. Pojawiają się w nich obrazy pustych sieci zarzucanych na dno oraz pustego wnętrza świątyni. Powtórzenie słowa *puste* podkreśla dramat poety z powodu poczucia bezradności i dramat kultury, która się wyczerpała (topos nicości).

W kompozycji wiersza można odnaleźć klamrę tematyczną. Utwór rozpoczyna się od wyrażenia *wygaśnięcie Absolutu*, a kończy wyrazem *świątynia*. Początek i koniec odnoszą się więc do sfery sacrum, a między nimi rozgrywa się dramat poezji, która straciła swe duchowe korzenie, gdy nić łącząca ją z tym, co święte, uległa zerwaniu. Poezja nie potrafi już ani wyjaśniać, ani tłumaczyć, ani też w żaden inny sposób ogarnąć rzeczywistości. Cechuje ją pustka. Poecie współczesnemu pozostaje jedynie stwierdzanie tej niemożności, sceptycyzm i ton elegijny.

Polecenie 2

Wskaż, co można uznać za dominantę kompozycyjną wiersza *Wygaśnięcie Absolutu*.

Polecenie 3

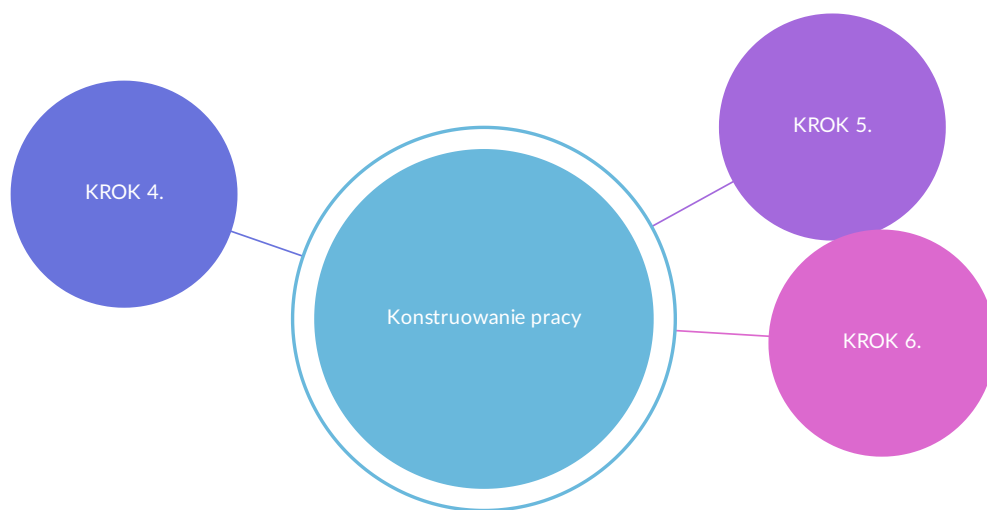
Określ, kim jest osoba mówiąca w wierszu.

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z treścią multimedium. Opracuj w formie mapy myśli konspekt pracy pisemnej, w którym odniesiesz się do trzech ostatnich kroków audiobooka. Zwróć uwagę na czasowniki zawarte w każdym kroku wskazujące na to, jakie czynności musisz wykonać.

Polecenie 2

Określ, jaką funkcję w wierszu Różewicza pełni ironia.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P19OIZRJG>

Krok 4.

Określam ogólny sens utworu, zbierając dotychczasowe ustalenia.

W omawianym wierszu Różewicz po raz kolejny stwierdza nieuchronność śmierci poezji i poety w świecie pozbawionym Absolutu. Dostrzega objawy śmierci kultury, która przecież jest sferą Jego przejawiania się. Świadomość tej sytuacji i jej nieuchronności jest źródłem gorzkiej autorefleksji. Poeta schyłku XX wieku zdaje sobie sprawę, że jest rybakim wyciągającym puste sieci, kapłanem w pustej świątyni. W tej sytuacji nie znajduje żadnego pocieszenia. Może jedynie ironicznie przedstawiać dramat, którego jest bohaterem. Ironia nie tyle pozwala zapanować nad rozpaczą i grozą, ile raczej eksponuje pozbawiony wzniosłości charakter zachodzącej katastrofy.

Poeta wyraża niezgodę na bylejakość świata i miałość kultury, która już wyczerpała swe możliwości, nie może jednak w żaden sposób zapobiec tym zjawiskom, nie może powstrzymać procesu rozpadu. Stąd świadomość przemijania, kresu, stąd nostalgiczny i elegijny ton wiersza.

Wiersz jest niespójny i fragmentaryczny – zarówno pod względem stylu (obecność różnych konwencji i elementów różnych poetyk), jak i tematów poszczególnych segmentów. Taki bowiem, niespójny i fragmentaryczny, jest obraz współczesnej kultury.

Krok 5.

Poszerzam konteksty.

W tomie *Płaskorzeźba* autor przybiera kostium Starego Poety. Jednocześnie dokonuje rozrachunku z własną poezją, z otaczającym światem i z kulturą. Tym, co zagraża, co powoduje nieostrość wartości, jest bylejakość i banalność. Przemysł kulturowy zastąpił dorobek dawnych epok i sprawił, że współczesność żywi się strzępami, resztkami dawnych wartości. Żyjemy w epoce namiastki, pozoru, powierzchowności, głupoty i bzdury. Zapełniły one miejsca, które dawniej wypełniały religia, filozofia i sztuka.

Przecucie schyłku kultury już nieraz było tematem filozofii i sztuki. Nasuwają się skojarzenia z twórczością dekadencją i katastroficzną końca XIX wieku. Możemy też znaleźć nawiązania bardziej dosłowne. „Marnienie” religii, filozofii i sztuki można odnieść do słów Heideggera, który zadał jedno z najbardziej znanych pytań o rolę poety w sytuacji upadku kultury: *Cóż po poecie w czasie marnym?* Odpowiedź, którą możemy odnaleźć w wierszu Różewicza, jest pełna pesymizmu i poczucia klęski. Ewangeliczny rybak wyciąga puste sieci, a wewnątrz świątyni wypełnia tylko kurz.

Krok 6.

Zamykam interpretację wnioskami uogólniającymi. Formułuję tezę interpretacyjną wynikającą z odczytania całości.

Wiersz *Wygaśnięcie Absolutu...* to utwór nasycony pesymizmem, goryczą i ironią. Jest przykładem lekcji Starych Mistrzów. Podmiot mówiący (poeta, moralista) stwierdza upadek marniejącej i rozpadającej się na strzępy kultury. Ogląd przeszłości kulturowej (nazwiska poetów) uświadamia rozmiary klęski – bezradność oraz miałość sfery społecznej i aktywności twórczej człowieka, który odwrócił się od wszelkiej transcendencji, podążając za łatwą karmą współczesnej kultury masowej.

Nadawca – to poeta, który myśli o przemijaniu w perspektywie nie tylko osobistej, lecz także uniwersalnej. Wiersz ma charakter rozrachunkowy – zawiera diagnozę stanu kultury końca XX wieku, której poeta dokonuje, przyjmując ton elegijny i ironiczny zarazem.

Ćwiczenie 1

Na podstawie zdobytej wiedzy sformułuj argumenty, które potwierdzą tezę, że wiersz *Wygaśnięcie Absolutu* jest przykładem lekcji Starych Mistrzów. Pamiętaj, aby uwzględnić kontekst historycznoliteracki.

Ćwiczenie 2

Rozważ, czy diagnoza stanu kultury postawiona przez Różewicza jest wciąż aktualna. Sformułuj dwa argumenty potwierdzające twoje stanowisko.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: **Diagnoza stanu kultury końca XX wieku. Interpretacja wiersza Tadeusza Różewicza *Wygaśnięcie Absolutu***

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

- 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
- 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;
- 3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);
- 6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Lektura obowiązkowa

37) wybrane wiersze następujących poetów: Stanisław Baliński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Kazimierz Wierzyński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Czesław Miłosz, w tym wybrane wiersze z tomu Ocalenie oraz Traktat moralny (fragmenty), Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Jarosław Marek Rymkiewicz, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, w tym wybrane wiersze z tomów Pan Cogito oraz Raport z oblężonego miasta, Halina Poświatowska, Stanisław Barańczak, Marcin Świetlicki, Jan Polkowski, Wojciech Wencel;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- dokona interpretacji wiersza *Wygaśnięcie Absolutu* Tadeusza Różewicza;
- przeanalizuje pogląd Różewicza na temat stanu kultury końca XX wieku;
- sformułuje argumenty odnoszące się do poglądu poety na temat kultury schyłku XX stulecia.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- mapa myśli;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- e-podręcznik;
- tablica interaktywna lub rzutnik;
- komputery z dostępem do internetu dla uczniów.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

1. Wyświetlenie na tablicy tematu i celów zajęć oraz wspólne z uczniami ustalenie kryteriów sukcesu.
2. Nauczyciel wprowadza uczniów w temat lekcji. Następnie prosi, by uczniowie przygotowali – każdy indywidualnie – mapę myśli, której główne hasło brzmi: stan kultury końca XX w. Wybrana osoba lub ochotnik przedstawia wynik swojej pracy.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treściami w sekcji „Wprowadzenie” oraz „Przeczytaj”. Następnie chętna osoba przedstawia swoje refleksje związane z odczytanym wierszem.
2. Praca z multimedium. Nauczyciel głośno odtwarza audiobook. Uczniowie indywidualnie w trakcie słuchania opracowują w formie mapy myśli konspekt pracy pisemnej, w którym odniosą się do pierwszych trzech kroków audiobooka
3. Uczniowie w parach wykonują polecenia:
  - Wskaż, co można uznać za dominantę kompozycyjną wiersza *Wygaśnięcie Absolutu*.
  - Określ, kim jest osoba mówiąca w wierszu.
4. Uczniowie po odsłuchaniu drugiej części audiobooka uzupełniają mapę myśli o kolejne kroki związane z konspektem pracy pisemnej.
5. Ćwiczenia z sekcji multimedialnej uczniowie mogą wykonać w formie dyskusji moderowanej.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel jako podsumowanie czyta fragment artykułu <https://culture.pl/pl/artykul/sztuka-nic-w-labiryncie-poezja-tadeusza-rozewicza>:
Różewicz pokazuje jaką cenę płacimy za rozstanie się z absolutem i jest to, jak przystało na filozofię poety, cena utraty pewnej formy, pewnych poetyk, pewnych

myśli i uczuć wyrażanych przez poetów. W tomie „*Płaskorzeźba*” znajduje się wiersz bez tytułu, inc. „*Wygaśnięcie Absolutu niszczy...*” [...]

W końcu my, czytelnicy tego tak nie odczuwamy. Może to samo spotyka sieci naszego myślenia. Chociaż przecież i my napotykamy takie wiersze. Ale może one już nie są wierszami. Poezja Różewicza wskazuje na rozpad rzeczywistości. Sama tym rozpadem nie jest.

Praca domowa:

1. Zredaguj wypowiedź argumentacyjną na co najmniej 400 słów: Diagnoza stanu kultury końca XX wieku. Dokonaj interpretacji wiersza Tadeusza Różewicza *Wygaśnięcie Absolutu*.

Materiały pomocnicze:

- <https://muzeumpanatadeusza.ossolineum.pl/brzozowski-i-rozewicz-czy-swiat-jest-jeden-i-co-z-tego-wynika/>
- J. Adamowska, *Tadeusz Brzozowski – piewca okaleczonego absolutu*, [w:] tejże, *Sens kobaltu. Zbigniewa Herberta i Tadeusza Różewicza spotkania z malarzami*, Kraków, 2018.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Audiobook”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.